GŁOS POMORSKI

Nr. 240 — Rok 2. (GAZETA POMORSKA) **Numer pojedyńczy 40 mk**

Prenumerata miejscowa: Przy odbiorze w ekspedycji i w agenturach miejscowych miesięcznie **750** mk., przedpłata na poczcie z odnoszeniem do domu miesięcznie **825** mk. — pod opaskę w Polsce 1000 mk., do Niemiec i W. M. Gdańska 300 mk. niem., do Francji 2,50 frc., do Anglji 0,5 shillings, do Stanów Zjednoczonych 25 centimes. W razie nieprzewidzianych wypadków jak strejki, przeszkody techniczne itd. prenumeratorzy nie mają prawa żądania niedostarczonych numerów lub zwrotu prenumeraty. — Rękopisów nadesłanych nie zwraca się.

Dyrektor przyjmuje od godz. 10-tej do 11-tej przed południem. Redaktor Naczelny przyjmuje od godz. 11-tej do 12-tej w południe.

Rachunek bieżący: Bank Powiatowy, Grudziądz, Bank Związku Sp. Zarobk. i Danziger Privat-Aktienbank Gdańsk Grudziądz P. K. K. P. Grudziądz. — Konto czekowe: **Gdańsk nr. 2980.** Konto pocztowe: Kasa Oszczędności Oddział w Poznaniu nr 201193 Miejsce płatności i wykonania: Grudziądz.

Ogłoszenia: Wiersz wysokości milimetra w dziale ogłoszeniowym na stronie 8-łamowej 50 mk., w dziale reklamowym na stronie 1 3-łamowej przed tekstem 300, wśród tekstu 350, za tekstem 250, dla zagranicy z wyjątkiem W. M. Gdańska i Niemiec 200% nadwyżki w markach polskich lub ich wartości walutowej. Dla W. M. Gdańska: wiersz wysokości milimetra w dziale ogłoszeniowym na stronie 8-łam. 10 mk niem., w dziale reklamowym na stronie 1 3-łam. przed tekstem 35 mk. niem., wśród tekstu 45 mk. niem., za tekstem 30 mk. niem., dla Niemiec 50% nadwyżki. Za tłomaczenie 20%. — **Administracja nie przejmuje** odpowiedzialności za termin umieszczenia ogłoszenia. Rachunki są płatne w 8 dniach; po upływie tego terminu dolicza się 5% ponad skonto bankowe.

Redakcja i Administracja: Grobl owa 27/29. | GRUDZIĄDZ, piątek, dnia 13-go października 1922 | Telefon Nr. **50** i **51.**

Zawarcie Konwencji w Mudanji.

Konstantynopol. (Pat-Havas.) Układ w Mudanji został podpisany.

Konstantynopol. (Pat-Havas.) Ostatnie posiedzenie konferencji w Mudanji cechowała harmonja, w jakiej generałowie koalicyjni pracowali wspólnie z delegatami tureckimi. Protokuł podpisany jest zgodny z instrukcjami, wysłanymi generałom koalicyjnym przed ostatnią konferencją paryską. Zawiera on 14 artykułów. Porządku w Tracji będą strzegły kontyngenty wojsk koalicyjnych w sile 7 batalionów, których usunięcie z Tracji nastąpi najdalej po upływie miesiąca, jest przytem możliwe skrócenie tego terminu w razie wcześniejszego dokonania zupełnej ewakuacji Greków. Protokuł ustala dalej, że granice strefy neutralnej, którą rząd angorski zobowiąże się szanować, będą wytoczone przez komisję mieszaną. Układ nabiera mocy obowiązującej w trzy dni po podpisaniu.

Londyn. (Pat-Havas.) Konwencja wojskowa zawarta 9 bm. w Mudanji brzmi jak następuje:

Art. 1. Wojska greckie w ciągu 14 dni opuszczą Trację.

Art. 2. Grecka administracja cywilna i grecka żandarmerja będą jaknajrychlej wycofane z Tracji.

Art. 3. W dniu wycofania władz greckich administraca cywilna będzie przekazana państwom sprzymierzonym, które w tym samym dniu oddadzą ją władzom tureckim.

Art. 4. Przekazanie Turcji władzy w Tracji musi nastąpić w ciągu 30 dni od zupełnego opróżnienia Tracji przez wojska greckien.

Art. 5. Tureckie władze cywilne oraz władze policyjne będą wprowadzone do Tracji w ilości wystarczającej do utrzymania porządku. Ustalenie liczebności tych władz będzie pozostawione uznaniu władz tureckich z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez generałów sojuszniczych.

Art. 6. Po wycofaniu się z Tracji Greków obsadzenie tego terytorjum przez Turków odbędzie się pod kontrolą komisji międzysojuszniczej, która w tym celu zajmie najważniejsze centra polityczne w Tracji i uczyni wszystko w celu przeszkodzenia ewentualnym wykroczeniom.

Art. 7. Prócz tej komisji kontynenty wojskowe państw sojuszniczych obsadzą Trację wschodnią. Kontynenty te, które nie mogą obejmować więcej, niż 7 batalionów pozostaną pod rozkazami komisji międzysojuszniczej.

Art. 8. Międzysojusznicza komisja i kontyngenty wojskowe usuną się w 30 dni po opróżnieniu Tracji przez wojska greckie. Odjazd może nastąpić wcześniej, o ile sojusznicy dojdą do przekonania, że poczynione zostały zarządzenia potrzebne dla obrony ludności greckiej.

Art. 9. Władze greckie wycofają się ze wszystkich stref neutralnych nad cieśninami. Nowe strefy neutralne będą ustalone przez mieszaną komisję, złożoną z oficerów państw sprzymierzonych i jednego oficera tureckiego.

Art. 10. Na półwyspie konstantynopolitańskim rozszerzona będzie okupacja międzysousznicza w kierunku wschodnim aż do punktu, położonego o 7 kilometrów na północny zachód od miejscowości Podima i dalej do linji idącej przez Istrandia.

Ar. 11. Na półwyspie Gallipoli strefe neutralną będzie stanowił cały półwysep od linji Balia-Barum-Bulair.

Art. 12. Rząd angorski obowiązuje się szanować strefę neutralną aż do dnia wycofania z niej wojsk sojuszniczych.

Art. 13. Rząd angorski obowiązuje się do chwili zawarcia pokoju nie przewozić żadnych wojsk do Tracji i nie tworzyć tam nowej armji.

Art. k4. Konwencja niniejsza wchodzi w życie w trzy dni po jej podpisaniu.

Następują podpisy delegatów Anglji, Włoch, Francji, Turcji i Grecji.

Z Rady Ministrów.

Warszawa. (Pat.) Na posiedzeniu w dniu 11 bm. Rada Ministrów uchwaliła wniosek p. min. skarbu w sprawie współdziałania Ministerstwa Skarbu przy układaniu projektu ustaw i rozporządzeń przewidujących świadczenia przymusowe na rzecz Państwa lub związków samorządowych, dа wnioski p. min. skarbu w sprawie zmiany postanowień o opodatkowaniu piwa, i w sprawie kredytu dodatkowego na odbudowę miasta Brześcia nad Bugiem, dla instytutu rolniczego, dla komitetu reemigracyjnego w Poznaniu oraz na budowę publicznych szkół powszechnych, rozporządzenia o obowiązku właścicieli, zarządców i dozorców domów przeciwdziałania tajnemu gorzelnictwu, wniosek p. min. skarbu w sprawie ustanowienia dyrekcji ceł, wniosek p. ministra sprawiedliwości w sprawie rozmieszczenia urzędów państwowych w Radomiu, projekt noweli do ustawy, wprowadzającej austrjacki kodeks handlowy, wniosek p. min. kolei żelaznych w sprawie oszacowania gruntów wywłaszczonych na rzecz przebudowy warszawskiego węzła kolejowego, wniosek p. min. spraw zagr. w sprawie ratyfikacji umowy polsko-czechosłowackiej w przedmiocie wzajemnego dopuszczenia lekarzy i położnych, wniosek p. m'n. spraw zagr. w sprawie ratyfikacji konwencji sanitarnej z Czechosłowacją. Na temże posiedzeniu Rada Ministrów wysłuchała sprawozdania prezesa komisji likwidacyjnej i załatwiła szereg spraw bieżących.

*

Po otwarciu Sejmu w Katowicach.

Katowice. (Pat.) Dotychczas kluby sejmowe ukonstytuowały się jak następuje: 1) Klub Narodowy - prezes Korfanty, zast. redaktor Rybarz. sekretarze - poseł Lubosz oraz Szymkowiakówna. 2) P. P. S. — prezes pos. Biniszkiewicz, zast. pos. Adamek, sekretarze posłowie Mokry i Rumpeld; 3) Klub niemiecki, do którego wchodzą: Deutsche Partei i Katholische Deutsche Partei: prezes von Reisenstein, zast. poseł Kurtmeier, sekretarz poseł Pant. W charakterze hospitanta do klubu niemieckiego należy poseł Kovoll, członek niemieckiej partji socjalno-demokratycznej w Polsce, redaktor i wydawca „Volksstimme". 4) Klub N. P. R. do godz. 9 nie zgłosił swego składu.

Pierwsze posiedzenie Komisji regulaminowej.

Katowice. (Pat.) W godzinach popołudniowych w dniu 11 bm. odbyło się pierwsze posiedzenie komisji regulaminacyjnej. Przewodniczącym obrano posła Rumpfelda (PPS.), wiceprzewodniczącym posła Szabasa, jako referenta na plenum sejmowe wyznaczono p. Korfantego. Po dłuższej dyskusji komisja przyjęła 39 paragrafów (na ogólną liczbę 69) projektu regulaminu. Obrady będą prowadzone w dalszym ciągu w czwartek o godz. 4 po poł.

Z ostatniej chwili.

Objazdy ministrów na Górnym Śląsku.

Katowice. (Pat.) Wczoraj o godz. 10 min. 30 rano minister Kamieński w towarzystwie wojewody Rymera, radcy ministerjalnego dr. Tomczewskiego oraz komendanta policji objeżdżał samochodem powiaty województwa górnośląskiego. Naprzód udał się do Królewskiej Huty i do starostwa świętosławickiego. Po przyjęciu w starostwie nastąpił dalszy objazd starostw rudnickiego i rybnickiego. W Rybniku ministra podejmował starosta dr. Krupa wraz z małżonką. Na przyjęciu byli obecni burmistrz Weber, prezes sądu i prokurator Zajdowicz.

Stan rachunków P. K. K. P.

Warszawa. (Tel. włas.) Suma banknotów znajdujących się w obiegu przekroczyła w dniu 30 9. br. sume 463 miljardów 706 miljonów marek jak wykazuje ogłoszony wczoraj stan rachunków P. K. K. P.

Stanowisko Lloyd George'a zachwiane.

Londyn, (Tel. wła.) Według poważnych wiadomości z Londynu, czerpanych ze źródeł urzędowych dowiadujemy się, że stanowisko Lloyd George'a jest poważnie zachwiane.

Panuje ogólne przekonanie, że obecny rząd pozostanie nie dłużej jak jeden miesiąc. Nawet organ Lloyd George'a „Daily Chronicle" oświadcza, że nowe wybory do parlamentu muszą się odbyć przed Bożem Narodzeniem.

Lloyd George odbył wczoraj naradę z kilkoma członkami partji liberalistycznej, którzy wypowiedzieli tą samą opinję, a kilka było nawet tego zdania, że Lloyd George powinien natychmiast ustąpić. W tym wypadku nowy gabinet utworzyłby Chamberlain. Przewodniczący Izby gm'n ma dziś odbyć konferencję z królem, na której doręczy mu żądanie rozwiązania parlamentu.

Abdykacja sułtana tureckiego.

Konstantynopol. (Pat-Havas.) „Morning-Post" donosi, że sułtan zgłosił definitywną prośbę o przyjęcie jego abdykacji. Zgromadzenie narodowe uchwaliło abdykacje przyjąć.

Poznań, dnia 11 bm. (tel. wł.) Dolary Stanów Zjednoczonych 10 300, marki niemieckie (wypłata na Berlin) 4,10—4,20, marki niemieckie obrotów dokonano 7 040 000. Akcje bankowe: Bank Kwilecki Potocki i S-ka. 380, Bank Przemysłowców 210, Bank Związku Spółek Zarobkowych I—IX em. 230,. Akcje przemysłowe: Arkona 425, Bydgoska Fabryka Mydeł 120, Barcikowski R. 165, Browar Krotoszyński 1800, Cegielski H. I—VIII em. 525, Centrala Skór 270, Hartwig C. 220, Hartwig Kantorowicz 825, Hurtownia Związkowa 125, Herzfeld Viktorius 485, Lubań, Fabr. przetw. ziemn. 5000, Dr. Roman May 1425—1415, Papiernia Bydgoszcz 275, Patria 500, Poznańska Spółka Drzewna I—V em. 650, Bracia Stabrowscy, Zapałki 360, Spółka Stolarska 750, Sarmatia I i II em. 510, Wytwornia Chemiczna I—III em. 165— 170, Zjednoczone Browary Grodziskie 400—410.

Gdańsk, 12. X. (Tel. wł.) ***Mrk. pol. 23,75—24, dolary St. Zj. 2350.***

Obowiązki i prawa obywatelskie.

Rzeczpospolita Polska jest państwem konstytucyjnem, a więc na wskroś demokratycznem.

Konstytucja z dnia 17 maja 1921 r. nie jest oryginalną, jak była Konstytucja 3 Maja. Opiera się raczej na ustalonych wzorach konstytucyjnych Europy Zachodniej, przyczem uwzględnia nietylko zachodnie normy ustawowe, ale również normy zwyczajowe. Konstytucja polska **mówi nietylko o prawach, ale również o obowiązkach obywatelskich, a nawet te ostatnie stawia na pierwszym planie.**

Cóż należy do obowiązków obywatela?

Wierność wobec państwa, szanowanie ustaw, **spełnianie służby wojskowej, ponoszenie ciężarów publicznych i t. d.**

Co do wierności obywateli wobec państwa możnaby wiele mówić i pisać . . . Mamy tu na myśli **mniejszości narodowe**, które domagają się krzykliwie jaknajdemokratyczniejszych praw — równocześnie celowo **lekceważą** obowiązki obywatelskie, jakie kładą na nich **Konstytucja.**

. . . . Szanowanie ustaw!

I tu jesteśmy świadkami **obchodzenia** i **łamania** tych **ustaw, szczególnie** przez naszych najserdeczniejszych „**przyjaciół** „żydów i Niemców!

Również spełnianie służby wojskowej, jak niemniej ponoszenie ciężarów publicznych — stale są **bojkotowane** przez pejsatych obywateli! Wiemy też, jak to Niemcy, gdy państwo było w potrzebie, optowali, by uniknąć służby wojskowej.

Z kolei przechodząc do praw obywatelskich — mamy tu na myśli przedewszystkiem t. zw. **prawa wolnościowe**, które zostały ujęte w sposób niezmiernie **liberalny.**

— Co zrozumiemy pod **prawami wolnościowemi?**

Wolność osobista, nietykalność, wolność gospodarcza, wolność słowa i prasy, tajemnicę listową, wolność stowarzyszeń i zgromadzeń, wolność sumienia, wolność narodowa.

Charakterystycznem jest, iż Konstytucja ogranicza się jedynie do podkreślenia zasad **wolnościowych konkretne zaś określenie granic tej wolności** nastąpi w **drodze ustaw zwykłych.**

Natomiast bardzo wyraźnie została uregulowana zasada **nietykalności osobistej.**

— Kiedy dopuszczalną jest rewizja osobista i aresztowanie?

Jedynie na podstawie polecenia władz sądowych!

O ileby polecenie sądowe nie było wydane natychmiast, powinno być doręczone najpóźniej w ciągu 48 **godzin z podaniem przyczyn rewizji lub aresztowania.** Aresztowani, którym w przeciągu 48 godzin nie podano na piśmie z podpisem władz sądowych przyczyny aresztowania **odzyskują niezwłocznie wolność.**

— Co rozumiemy pod zasadą **wolności narodowej?**

Zachowanie swej **narodowości** i pielęgnowanie swojej **mowy** i **właściwości narodowych**, do czego ma prawo każdy obywatel.

Osobne ustawy zabezpieczą mniejszościom narodowym pełny iswobodny rozwój ich właściwości narodowościowych przy pomocy autonomicznych związków mniejszości o charakterze publiczno-prawnym, w obrębie związków samorządu powszechnego. Mniejszości narodowe mają również prawo zakładania szkół i dobroczynnych zakładów oraz używania w nich swobodnie swojej mowy.

— Kiedy **zniesienie** lub **ograniczenie własności** może nastąpić?

Tylko w wypadkach **ustawą przewidzianych**, ze względów „wyższej użyteczności", za odszkodowaniem. Taką „wyższą użyteczność" wprowadza sama konstytucja w zakresie **obrotu ziemią**, albowiem ziemia **nie może być** przedmiotem nieograniczonego obrotu. Państwu przysługuje prawo **przymusowego wykupu** oraz uregulowania obrotu ziemia w drodze ustawowej.

— Jak należy pojmować zasade **równości obywateli?**

Wszyscy obywatele są **równi** wobec prawa. Wszelkie herby, tytuły rodowe i inne, z wyjątkiem naukowych urzędowych i zawodowych są **skasowane.**

— Kiedy **prawa wolnościowe** mogą być zawieszone?

Na wypadek wojny lub rozruchów wewnętrznych!

— Kto wydaje takie zarzadzenie?

Rada Ministrów za zgodą Prezydenta Rzeczypospolitej. Zarządzenie takie atoli musi przedłożone być **Sejmowi do zatwierdzenia.**

— Co oznaczają **prawa obywatelskie?**

Prawo do opieki ze strony państwa!

Tak! Każdy obywatel ma prawo do **wynagrodzenia szkody**, jaką mu wyrządziły organa władzy państwowej cywilnej lub wojskowej przez działalność urzędową niezgodna z prawem lub obowiązkami służby!

Jeżeli chcemy, by każdy obywatel korzystać mógł z praw, wynikających z Konstytucji, jeśli pragniemy, ażeby Konstytucję te, jako fundament, na którym państwo się opiera szanowano, wybierać należy nam do przedstawicielstwa narodu, do Sejmu i Senatu ludzi, dla których Konstytucja jest nienaruszalną, a na naczelnego stróża prawa i Konstytucji — czyli prezydenta Rzeczypospolitej człowieka, który nie bedzie służył złym przykładom, depcąc prawo i Konstytucję.

Wszystko to zależy od wyniku wyborów. Jeżeli **głosować będziemy na listę bloku narodowego nr. 8, to wszelkie pod tym względem będziemy mieli gwarancje.**

Zapowiedź reform robotniczych.

I.

Zbiorowe umowy pracy.

Przystępując do wyborów, Chrześcijańska Demokracja jasno określiła, co zamierza dla robotników uczynić w przyszłym Sejmie.

Niekażdy może jednak zdaje sobie sprawę z doniosłości zapowiedzianych reform.

W szeregu artykułów wyjaśnimy zatem głęboki sens takich ustaw, jak o zbiorowych umowach, o minimum płacy, o izbach pracy, ażeby czytelnicy nasi zrozumieli, ile mamy jeszcze do spełnienia, by w dziedzinie stosunków robotniczych choć w części Europę Zachodnią dopędzić.

Dziś pomówimy o wartości dla szerokich mas robotniczych **ustawy o zbiorowych umowach pracy.**

Jednym z głównych celów, dla których powstają Związki Zawodowe, jest zawarcie zbiorowej umowy.

Zbiorowo ludzie inaczej bronią się przed wyzyskiem. Zbiorowość umowy jest w stanie, robotnikom lepsze warunki płacy i pracy zapewnić.

Pierwszą więc rzeczą, bez której umowa zbiorowa jest nie do pomyślenia, to konieczność istnienia związków zawodowych.

Ażeby istniały związki, musi być wydana ustawa o związkach zawodowych, legalizująca ich istnienia, określająca zakres ich praw i obowiązków.

To samo i z instytucją umów zbiorowych. Ażeby istniały umowy zbiorowe naprawdę, jako zjawiska stałe i trwałe, potrzeba, ażeby istniała ustawa o zbiorowych umowach, legalizująca zawarte umowy i określająca zakres praw i obowiązków stron.

Brak takiej ustawy, wobec bardzo skomplikowanego zjawiska, jakie są zbiorowe umowy, prowadzi do bardzo niepożądanych następstw. Przedewszystkiem więc cały szereg umów zbiorowych wkutek choćby odrobiny złej woli, nie dochodzi do skutku. Cały szereg dalej umów zbiorowych, wobec braku ustalenia kompetencji stron, rozbijają się o sporne tłumaczenia ich praw lub obowiązków. Wreszcie w tych zakładach pracy, gdzie związki zawodowe są słabe albo nie istnieją, zbiorowe umowy pracy są niedościgniętym ideałem.

Tymczasem, gdyby istniała ustawa ozbiorowych umowach pracy, wyjaśniająca dokładnie moc **prawną**, charakter i zakres działania umowy, **tysiące konfliktów robotniczych byłyby niemożliwością.**

Ustawa o zbiorowych umowach powinna przewidywać, jak to czyni ustawa niemiecka z 1918 r., **prawo do** rozszerzania mocy obowiązującej umów zbiorowych, zawartych w większości typowych zakładów pewnej gałęzi i na resztę zakładów w tej gałęzi.

Tym sposobem i te nawet fabryki, gdzie robotnicy posiadają **słabą lub nie posiadają** zupełnie organizacji, **będą korzytały z dobrodziejstw umów** zbiorowych.

Wreszcie sam fakt istnienia ustawy państwowej o zbiorowych umowach jest potężną pobudką do zawierania takich umów.

Można rzec z całą pewnością, że po wydaniu ustawy podobnej nie wielu się znajdzie takich pracodawców, którzyby wbrew głosowi opinji publicznej jaka jest ustawa, **nie chcieli zawrzec umowy zbiorowej ze swymi pracobiorcami.**

Tedy ustawa o zbiorowych umowach pracy jest jedną z najpilniejszych reform robotniczych.

Chrześc. Dem. już w Sejmie Ustawodawczym złożyła do laski marszałkowskiej projekt ustawy o zbiorowych umowach pracy. Niestety ks. Kaczyński, referent tej ustawy, nie mógl jej na komisji zreferować, wskutek żądania Ministerst. Pracy, by dyskusja rozpoczęła się dopiero po złożeniu przez rząd swego własnego projektu.

Rok cały już dawno od tego czasu upłynał, a Ministerstwo **rządzone przez enpeerowców, projektu nie przedstawiło.**

Tym sposobem masy robotnicze zostały bez tej tak ważnej ustawy, która niewątpliwie **wpłynełaby** już i obecnie **na polepszenie** się [illegible] robotniczych.

Tedy w przyszłym Sejmie walczyć musi Chrześc. Dem. o tę reforma, a rezultat tej walki wypadnie pomyślnie, o ile masy robotnicze odwrócą się całkowicie od obłudnych rewolucyjnych i rewolucjonizujących partji, a staną jak jeden mąż po stronie Chrześcijańskiej Demokracji.

Wiadomości polityczne.

Dodatkowa umowa kolejowa między Polską a Rumunją.

Warszawa. (Pat.) Ministerstwo Kolei Żelaznych komunikuje: W wyniku rokowań odbytych w maju br. we Lwowie, podpisana została w Bukareszcie umowa dodatkowa do konwencji kolejowej pomiędzy Polską a Rumunią, zawartej w dniu 23 września 1921 r. i układu taryfowego zaprowadzenia bezpośrednich taryf kolejowych na przewóz towarów. Wspomniane układy gruntujące ostateczny rozwój komunikacji kolejowej pomiędzy Polską i Rumunją okażą pomoc przy uregulowaniu przewozów tranzytowych przez te kraje z państwami trzeciemi.

Z bagienka brylowskiego.

Lwów. (Tel. wł.) Red. Jampolski odpowiada w „Kurjerze Lwowskim" na uchwałę Zarządu Głównego P. S. L. w tej sprawe i na list otwarty p. Bryla. Co do uchwał Zarządu Głównego p. Jampolski wyraża zdziwienie, że Zarząd Główny P. S. L. nie zajął się sprawą sfałszowania i ogłoszenia przez pp. Bryla i Pawłowskiego uchwały Zarządu okręgowego we Lwowie w sprawie wykluczenia Jampolskiego ze stronnictwa Co więcej, Zarząd Główny powołał się na list p. Bryla, który cytuje wspomnianą uchwałę tak jakby ona nie była sfałszowana. Co do samej sprawy p. Bryla red. Jampolski pisze:

„O materjały w sprawie p. Bryla nie trudno. Grube foljały znajdują się w sądach obywatelskich, przed któremi toczą się jego afery. Od wyroku jednego z nich (sprawa Bryl — Opioła) p. Bryl uzależnił dalsze przebywanie na arenie życia publicznego i korzystanie z majątku, n. b. dochodzącego podobno do wartości jednego miljarda marek. Sąd trwa półtora roku i p. Bryl zgoła nic zabiega o to, by przyśpieszyć ogłoszenie wyroku, który zapowiada się dlań niepomyślnie".

Co do skargi zapowiedzianej przez p. Bryla przeciw p. Jampolskiemu czytamy:

„Obawiam się, że zwłaszcza w miarę upływania terminów wyborczych p. Bryl w nawale zajęć o skardze zapomni. Niech się jednak nie obawia następstw swej pamięci. Będę mu je przypominał i to tem usilniej, że grożenie skargami i wchodzenie na drogę sądu honorowego jest dla p. Bryla środkiem wydobywania się z chwilowych tarapatów i dalszego kontynuowania swego procederu".

Statystyka ruchu w porcie gdańskim.

Gdańsk. (Pat.) Statystka portowa za miesiąc wrzesień wykazuje, że w ruchu portowym Gdańska w miesiącu wrześniu pierwsze miejsce zajmuje flaga niemiecka, **drugie** — flaga gdańska, a trzecie — flaga polska.

Konferencja w Mudanji.

Londyn. (Pat.) Biuro Reutera donosi z Konstantynopola: Generał Ismet basza zakomunikował Harringtonowi, że zarządził wstrzymanie wszystkich operacji **wojskowych. Według** daszych doniesień Biura Reutera z Mudanji, **panująca tam** panika, która powstała z powodu pogłosek o **ultimatum tureckiem**, jest zupełnie nieuzasadniona. Turcy **nie postawili wogóle** żadnego ultimatum. We wtorek **zakomunikuje gen. Harrington** Ismetowi baszy propozycje w sprawie **oddania Tracji** i ewakuowania strefy neutralnej.

Przeciwko Lloyd Georgowi.

Londyn. (Pat.) Ogólnopaństwowa rada stronn. pracy przyjęła uchwałę, żądającą dymisji rządu i ogłoszenia nowych wyborów do parlamentu.

Lloyd George chce odeprzeć zarzuty.

Paryż. (Pat.) Agencja Havasa dowiaduje się z Londynu, że Lloyd George ma zamiar wygłosić wielką mowę, w której będzie uzasadniał angielską politykę w sprawach Bliskiego Wschodu oraz odpierał skierowane przeciwko niemu ataki prasy angielskiej.

Dymisja komisarza Krassina?

Paryż. (Pat-Havas.) Z Rygi donoszą o możliwości podania się Krassina do dymisji z powodu odrzucenia przez W. C. I. K. a ratyfikacji układu Krassin-Urquarta.

Akcja faszystów.

Rzym. (AW.) Jak donoszą z Bruxen. usunęli tam faszyści wszystkie napisy niemieckich kupców. Ratusz i gmach policyjny obsadzone są przez wojsko. Ustąpienie komisarza cywilnego Tyrolu południowego uchodzi za rzecz dokonaną.

Nauka, literatura i sztuka.

Opłaty w wyższych zakładach naukowych.

Wysokość opłat, wnoszonych przez studentów i wolnych słuchaczów w szkołach akademickich w roku szkolnym 1922—23 jest następująca: 1) wpisowe 2 tys. mk., 2) opłata roczna 10 tys. mk., 3) opłata roczna za ćwiczenia w pracowniach i seminarjach: a) w seminarjach i pracowniach bez użycia środków eksperymentalnych — 900 mk., b) w pracowniach eksperymentalnych z wyjątkiem chemicznych — 1200 mk., i) w pracowniach chemicznych — 1500 mk., d) opłata za prawo korzystania z bibljoteki — 1500 mk.

Opłata roczna może być złożona w 2-ch ratach; opłaty uiszczone mogą być zwrócone w wypadk. zmiany wpisu lub nieodbycia się wykładów i ćwiczeń.

Odroczenia opłat udzielać będzie właściwa rada wydziałowa na zasadzie pisemnych i należycie udokumentowanych podań; od decyzji rady wydziałowej nie ma odwołania.

Chemiczny instytut badawczy.

W Warszawie na Żoliborzu rozpoczęta zostanie budowa gmachu Chemicznego instytutu badawczego. Przewodniczacym budowy jest marszałek Sejmu W. Trampczyński.

Szkoła rolnicza dla północnych Kaszub.

Staraniem Pomorskiej Izby Rolniczej otwartą zostanie dnia 3 listopada br. Szkoła rolnicza dla północnych Kaszub w Wejherowie. Kursa w tej szkole trwać będą przez 5 zimowych miesięcy. Szkołę utrzymywać będzie Pomorska Izba Rolnicza, a ławki, stoły, bibljotekę i przybory naukowe rolnicy pow. Wejherowo i Puck.

Reforma szkół średnich w Warszawie.

Pisma warszawskie donoszą, że reforma warszawskiego szkolnictwa średniego w myśl regulaminów Ministerstwa wyzn. relig. i ośw. publ. postępuje szybko. Ostatnio Magistrat w swoich gimnazjach postanowił skasować 3 niższe klasy z tem, by uczniowie szkół powszechnych mogli przechodzić do klasy 4 gimnazjalnej. W r. b. gimnazja miejskie posiadaja jeszcze klasę 3-cią; będzie ona skasowana od przyszłego roku szkolnego.

Fundusz na kursa dokształcające nauczycielstwa.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Pomorskiego na swą odezwę otrzymało od Sejmików Powiatowych w Chojnicach, Działdowie, Gniewie, **Grudziądzu, Pucku,** Sępolnie, Toruniu (mieście), Toruniu (wsi), Tucholi i Wąbrzeźnie subwencje ogółem 1,070,000 mk. na **kursa** dokształcające **nauczycielstwa.**

Z Chrześc. Zw. Jedności Narodowej.

Konin. Zwycięstwo Chrześc. Dem. na wiecu w dniu 24 września rb. w Koninie odbiło się radosnem echem w całym powiecie, gdzie przystąpiono do urządzenia icznych zebrań i wieców przedwyborczych, na których, tak ludność miejska jak i wiejska, nie wyłączając służby folwarcznej, wypowiedziała się za Chrześc. Z. J. N. przyjmując z entuzjazmem przedstawicieli Chrz. Dem.

I oto w ostatnich dniach odbył się szereg zebrań i wieców, jak: w folw. Łnków, Obory, Nowa Wieś, we wsi Szymanowice w miasteczku Pyzdry, w folw. i wiosce Ciążeń, na których tłumnie zebrana ludność życzliwie przyjmowała mówców z Chrześc. Dem., wypowiadała się przeciw stronnictwom lewicowym i uchwaliła głosować przy wyborach do Sejmu i Senatu tylko na Ch. Z. J. N. Nr. 8.

Nastrój na powyższych wiecach był bardzo podniosły. Uczestnicy samorzutnie wznosili okrzyki na cześć Korfantego, Hallera i posłów z Chrześc. Dem. Wszystkie prawie wiece i zebrania kończono odśpiewaniem pieśni patrjotycznych, jak „Rota", „Boże coś Poskę" itp.

Ludność powiatu konińskiego bezwątpienia odda głosy na listę nr. 8.

Lubień. W niedzielę 1 października rb. odbył się w Lubieniu pow. Włocławski powiatowy zjazd członków Chrz. Zw. Zaw. Rob. Rol., na który przybył z Warszawy poseł Czerniewski Ludomił.

Po omówieniu spraw organizacyjnych, które referował sekretarz na pow. Włocławski kol. Jędryka Józef, zabrał głos w sprawach politycznych poseł Czerniewski.

W długiem i pięknem przemówieniu przedstawił prelegent stan gospodarski Polski od chwili odzyskania niepodległości aż do dnia dzisiejszego, dowodząc, że odpowiedzialność za drożyznę, spadek marki polskiej i wzrastające z dnia na dzień zubożenie warstw robotniczych, spada na nieudolne i stronnicze rządy lewicowe, które wbrew woli narodu polskiego utrzymują się przy władzy, ratując się głosami żydów i Niemców.

Poseł Czerniewski zwrócił uwagę zebranych na jasną postać Korfantego, apelując, by przy wyborach do Sejmu i Senatu oddali głosy na tę listę, na której widnieje dzielna, zasłużona i światła postać Syna górnośląskiego górnika.

Przemówienie posła Czerniewskiego przyjęto niemilknącemi oklaskami, wznosząc okrzyki na cześć Korfantego, Chrześcijańskiej Demokracji i mówcy.

Postanowiono oddać głosy na listę Nr. 8.

Uczestnicy rozchodzili się z okrzykami: „Niech żyje ósemka."

Ocypel, dnia 6. 10. Wiec Ch. N. S. Rol. odbył się dziś w lokalu p. T. Romkowskiego, na którym przewodniczył pan Kwaśniewski, referaty wygłosili pp. Wałaszak i Trzeciakowski o polityce bierzącej i wpływie żydów na obecny rząd. — Wybrano miejscowy komitet, po zapisaniu się członków pochwaleniem Pana Boga przewodniczący zamknął zebranie.

W. T.

Świecie, dnia 7 października. Zebranie powiatowe Ch. N. S. Rol. odbyło się w sobotę dnia 7. 10. w hotelu Dwór Magdaleny przy udziale 30 delegatów z całego pow. świeckiego. Obrady zagaił w zastępstwie prezesa b. starosta p. Tempski z Ostrowitego, którego zebrani powołali na przewodniczącego obrad, sekretarzował p. St. Kunz z Grudziądza, który wygłosił referat: tak co do listy wyborczej jak nie mniej dał pogląd na agitację wyborczą w okręgu.

W zastępstwie kandydata naszego ks. dziekana Szulca z Konarzyn, wygłosił referat jego zastępca p. Łucjan Prądzyński ze Skarpy. Program naszego kandydata przyjęto serdecznie, bo to ogólno-narodowy program, na który nietylko gospodarze, ale i inne warstwy zgodzić się mogą i też się godzą.

W dyskusji przemawiali pp. Domaradzki, Dunajski, Góra, Parczewski i inni. Podzielono powiat na okręgi i uchwalono zwołać liczne wiece i zebrania pod wspólną nazwą Chrześc. Związku Jedności Narodowej. — Zachęcano gorąco do intenzywnej pracy, by ósemka w dniu wyborów tak 5 jak i 12 listopada zwyciężyła. W serdecznym nastroju tej wspólnej zbożnej pracy zakończono zebranie. Z ubolewaniem przyjęli zebrani wiadomość, że dyrektor Szkoły Rolniczej p. Jagła złożył prezesurę powiatową Ch. N. S. R., objął ją chwilowo p. Tempski — sekretarzem jest znany obywatel p. Dunajski z Świecia.

K.

Sępolno, dnia 8 października. Wiec Chrześc. Związku Jedności Narodowej. — Dziś wieczorem o godz. 8 odbył się piękny nad wyraz wiec w lokalu Polonja. Tak panie jak i rodacy stawili się licznie. Wszystkie warstwy były reprezentowane, szczególnie podnieść wypada, że inteligencja stawiła się licznie.

Wiec zagaił prezes powiatowy Chrześc. Dem. p. dyrektor Bruski z Sępólna. Na życzenie zebranych obradom przewodniczył i sekretarzował p. Nowak, a jako ławnicy fungowali pp. Kleine, Olyński i Sobierajczyk.

Referat na temat naszego położenia tak pod względem politycznym jak i gospodarczym wygłosił p. Stanisław Kunz z Grudziądza; drugi referat o stronnictwach w Polsce i ich dążnościach wygłosił p. przewodniczący.

Po wyczerpaniu porządku obrad, p. Bruski zachęcając do energicznej pracy szczególnie licznie zebrane panie, — odśpiewaniem zwrotki „Boże coś Polskę" zamknął zebranie pochwaleniem Pana Boga.

Wniesiono gromki okrzyk na cześć Chrześc. Związku Jedności Narodowej.

K.

Wałdowo, dnia 8 października. Wiec Chrześcijańskiej Jedności Narodowej odbył się dziś w niedzielę w lokalu p. Rybki. Zagaił prezes powiatowy Ch. N. S. Rol. i na życzenie zebranych przewodniczył obradom. Zast. przewodniczącego wybrano p. Kiedrowicza, sekretarzem p. Kaszyńskiego, ławnikami pp. Jastrzembskiego, Sandrowicza ze Skarpy i Damaszka ze Zalesia. Referat o naszem położeniu polityczno-gospodarczem wygłosił p. St. Kunz z Grudziądza. Drugi referat, bardzo aktualny, o stronnictwach w Polsce wygłosił p. Bruski, dyrektor kasy powiatowej (prezes powiatowy Chadecji). W dyskusji zabrał głos p. Tyczyński, który skarżył się na dolę, jaką ma robotnik, i wszystko musi tylko robotnik ponosić; a inne warstwy tego nie czynią? odpowiedział panu P. p. Kunz ku ogólnemu zadowoleniu.

Pięknie od serca do serca przemówił p. Ł. Prądzyński, a także patrjotycznie przemówił komendant towarzystwa wojaków i powstańców p. Senski.

Piękny ten wiec zakończono pieśnią: „Nie rzucim ziemi skąd nasz ród". Wniesiono gromki okrzyk „Niech żyje Chrz. Związek Jedności Narodowej.

K.

8

Nigdy lista P. P. S.
P. S. L. ni N. P. R.
Zła nam nie usunie!
Złu położyć pragnąc kres,
Rząd usunąć nędznych zer,
Niechaj fala runie
Samych ośm na tą levy-cę
Co bobruje w polityce.

Lista nr. 8 jest listą wszystkich zjednoczonych Stronnictw narodowych.

Brak mieszkań w Grudziądzu.

Od samego początku istnienia Polski sprawy takie, jak mieszkaniowa, aprowizacyjna, opałowa, opieki społecznej, były przedmiotem niezliczonych rozważań przeróżnych rządzących sfer, które w miarę głośniejszych sarkań, cierpiącej publiczności, przychodziły jej z jaką taką pomocą. Aliści wyznać należy, że pomoc ta dorywczo używana, aczkolwiek w wielu wypadkach przyczyniła się do uspokojenia umysłów, to jednak pozostała nam nadal wiecznie otwartą kwestja mieszkaniowa, która, jak to po ubiegłe lata, ta i w tym roku woła głosem żebrzącego o zaradzenie złemu. Już raz przechodziliśmy srogi okres głodu mieszkaniowego a mianowicie w dobie gorączkowo powrotu na łono Polski, który dokonywał się w chwili gdy z jednej strony objęcie Pomorza przyniosło ze sobą pewien chaos administracyjny, a z drugiej, nieregularny odpływ niemieckich emigrantów, przysparzał sporo trudności w zaspokojeniu szukających dachu nad głową.

Okres ten trwał dość długo, lecz mimo swej rozwlekłości, osiągnięto jednak czy to z pomocą Urzędów mieszkaniowych lub wolności rekwirowania przez władze administracyjne, częściowe rozwiązania tak uciążliwej sprawy. Myliłby się atoli ten, który przypuszczałby, że czasy, w których Urząd mieszkaniowy wydawał tygodniowo po kilkadziesiąt pomieszkań, należą do bezpowrotnej konieczności administracyjnej, bo oto setki rodzin dziś wracających z Nadrenji i Westfalji kołaczą do wrót rodzinnego miasta i niestety przekonują się, że brak mieszkań zamyka przed oczyma oddrzwi ojczystego domu i każe czuwać u bram jego, aż litość widza udzieli opuszczonemu kątka gościnności.

Tych ludzi gna z środowisk Niemiec głos tej ziemnicy, która szuka rąk wytrwałych budowniczych; wracają z wielkich środowisk nadreńskiego przemysłu rzemieślnicy i oto w Polsce odnajdują pracę, lecz nie ma dla nich i ich rodzin przytułku!

Czy przypominamy sobie zarządzenia całego szeregu miast niemieckich, które w oczekiwaniu na powrót Niemców z granic Poski, na wypadek przewidzianego braku pomieszkań, budowały u siebie baraki mieszkalne?

Czy jest nam wiadomą liczba tych wszystkich humanitarnych ad hoc utworzonych stowarzyszeń, które tam w Niemczech czuwały nad tymi, którzy wracać będą na stałe z Polski?

Czy znajdą się w Prusach miasta odpowiadające wielkości i przemysłowej ruchliwości naszego Grudziądza, które w przewidywaniu przypływu emigrantów, przyjazd takowy pozostawiłyby na pastwę losą?

Nie masz między krajem a wychodźctwem należytej łączności i oto widzimy na murach kamienic słaby wzrost liczby napisów obwieszczających powstanie przeróżnych biur prywatnych, pożerających wone mieszkania, widzimy wielkie mieszkania o połowie nieumeblowane i zamieszkane przez jedną lub dwie osoby, a nie masz opiekuńczych skrzydeł władzy któraby chciała dostrzec tych biednych, obarczonych rodziną, którzy na zew Ojczyzny odpowiedzieli gotowością przyjazdu i pracy.

Nie ulega chyba wątpliwości, że przyjazd lepszych rzemieślników lub kwalifikowanych pracowników, mających za sobą twardą szkołę pruską, jest nam pożądany — tak, jak gościnnością raczyć winne miasta tych wszystkich, którzy opowiedziawszy się za Polską do Niej spieszą na długi postój życiowy.

Wobec powyższego kwestja mieszkaniowa staje się ponownie jedną z najaktualniejszych spraw i jako taka musi znaleść obrońców. W naszym Grudziądzu znalazłyby się z pewnością pomieszkania, gdyby istniała możność ustawowej egzekutywy mieszkalnej, lecz niestety, zdaje się, iż brak takowej krępuje działalność Magistratu i to jest największą przyczyną niemożliwości rozwiązania istniejącego w mieście naszem kataklizmu mieszkaniowego! **W każdym razie nadal tak pozostać nie może i muszą koniecznie znaleść się sposoby**, któreby choć w części usunęły brak pomieszkań.

W. S.

Zjazd Rzemieślniczy.

Przez ubiegłą niedzielę i poniedziałek w sali Centralnego Towarzystwa Rzemieślniczego przy ulicy Miodowej 14 w Warszawie obradował Zjazd Rzemieślniczy z całej Polski. Wzięło w nim udział 318 delegatów poszczególnych Towarzystw Rzemieślniczych.

Otwarcie Zjazdu nastąpiło po uroczystem nabożeństwie w kościele O. O. Kapucynów — w sali Rady Miejskiej. Zagaił je prezes Centralnego Towarzystwa Rzemieślniczego poseł Jan Rudnicki. Do prezydium zjazdu powołano pos. Jana Rudnickiego, jako przewodniczącego, p. Getritza ze Lwowa, p. Zakulskiego z Krakowa, p. Kornaszewskiego z Inowrocławia, p. Sobotę i Beszczyńskiego ze Śląska, p. Rudzkiego z Lublina, p. Grobelnego z Pomorza, p. Sanitorskiego z Białegodworku, pos. Mystkowskiego z Kalisza, p. Smugę z Częstochowy, p. Krupskiego z Kielc i p. Puzdonią z Radomia. Po uchwaleniu regulaminu Zjazdu i wyboru Komisji redakcyjnej, przemówienie powitalne wygłosili pp.: prez. Ig. Baliński w imieniu Rady miejskiej Warszawy, prezydent Nowodworski w imieniu władz samorządowych stolicy, inż. Hauszyld w imieniu Ministerstwa Przemysłu i Handlu, Piszczatowski w imieniu Związku Rzemieślników Chrześcijan w Warszawie, pos. Głąbiński w imieniu Związku Ludowo-Narodowego i rejent Borkowski w imieniu Zjednoczenia Stowarzyszeń Polskich.

W pierwszym dniu Zjazdu po sprawozdaniu z działalności Tow. złożonem przez dr. K. Ilskiego wygłosili referaty: 1) pos. prof. St. Grabsi „O roli rzemiosł w gospodarstwie narodowem" (rzemiosła i drobny przemysł najbardziej przyczynić się mogą do unarodowienia naszego życia gospodarczego). 2) p. Łopiński „O roli muzeum w życiu rzemieślników. 3) Ks. Kuznowicz „O wychowaniu młodzieży rzemieślniczej". 4) pos. J. Rudnicki „Rzemieślnik jako czynnik w działalności społeczno-narodowej". 5) inż. S. Kwasieborski „Rzemieślnik jako ośrodek polityki miast Rzeczypospolitej."

W drugim dniu obrad wygłosił referaty: 1) p. St. Lipczyński **„O cechach i ich życiu wewnętrznem". 2) p. K. Czechowski „O wykształceniu zawodowem rzemieślników". 3) dr. K. Ilski „O organizacji handlu i kredytu rzemieślniczego" — poczem nastąpiły obrady w komisjach.**

W komisji szkolnictwa zawodowego **toczyły się ożywione** debaty nad sprawą szkolnictwa rzemieślniczego w Polsce, które wskutek braku zrozumienia jego potrzeb ze strony miarodajnych czynników rządowych, poważnie szwankuje. Niemałą też trudność w szkolnictwie zawodowem stanowi różnorodność systemów, istniejących w poszczególnych dzielnicach. Wpływa to ujemnie na rozwój umysłowy ucznia rękodzielniczego, rekrutującego się przeważnie ze sfer włościańskich. Z tgo względu komisja opowiedziała się za przymusem szkolnym zawodowym, który dodatnio wpłynąć może na podniesienie rękodzielnictwa w Polsce.

Komisja cechowa zajmowała się szczegółowo projektem ustawy rzemieślniczej która bynajmniej nie zadawalała zainteresowanych rzesz rzemieślniczych gdyż autorowie tego projektu nie mieli należytego zrozumienia dla potrzeb rękodzielnictwa w Polsce. Nowa ustawa nie powinna tamować rozwoju lecz przeciwnie winna być czynnikiem dodatnim biorącym cechy w obornę przed zalewem ze strony obcych napływowych elementów ze Wschodu które zaczynają poważnie zagrażać stanowi rzemieślniczemu w Polsce.

Komisja handlowa i kredytowa obradowała nad problemem rozwoju kooperatyw rzemieślniczych któreby umożliwiły nabycie surowców z pominięciem pośrednictwa, podbijającego sztucznie ceny nabycia towarów.

Komisja organizacyjna obradowała nad programem prac Centr. Tow. Rzem.

Rezolucje i uchwały poszczególnych Komisji zostały przedstawione plenarnemu zebraniu, które miało miejsce tego dnia popołudniu. Po dyskusji Zjazd zamknięto wyrażeniem podziękowania prezesowi Tow. za owocną pracę.

Wiadomości bieżące.

Kalendarz: Piątek: Edwarda kr. Wschód słońca 6.22, zachód 5.10. Wschód księżyca 10.23, zachód 1.10.

MUZEUM otwarte w środy i soboty od godziny 12 do 2, w niedziele i święta od godz. 11 do 2.

BIBLJOTEKA I CZYTELNIA T. C. L. otwarta w dni powszednie od godz. 5—7, dla dzieci w środy i soboty od godz. 4—5.

—** **Teatr Miejski:** W czwartek 12 bm. Po raz drugi Maeterlincka „Burmistrz Stylmondu". Przedstawienie popularne.

W piątek 13 bm. Po raz trzeci „Burmistrz Stylmondu". Przedstawienie dla młodzieży szkolnej.

—** Z Teatru Miejskiego. W czwartek po raz drugi „Burmistrz Stylmondu". Na wczorajszej premjerze tego do głębi wstrząsającego dramatu panował na widowni prawdziwie Maeterlinckowski nastrój. Licznie zebrana publiczność przejęta tragicznym przeżyciem postaci dramatu współczując z burmistrzem i jego córką Bely zgotowała artystom serdeczną owację. Ażeby szerokim kołom dać możność poznania tego arcydzieła urządza Dyrekcja w czwartek przedstawienie popularne po cenach do połowy zniżonych. W piątek przedstawienie dla młodzieży szkolnej. W niedzielę po południu na dochód kol. Mieczyńskiego „Ożenić się nie mogę". R. C.

—** **Z Zarządu Elektrowni Miejskiej** donoszą nam, iż z powodu nieukończenia prac przy reparacji sieci tramwajowej, które ukończone miały być na 11 bm. nie będzie nocny wóz tramwajowy dalsze dwa dni kursował.

—** **Sprostowanie.** W „Trzydziestej jesieni" zamieszczonej na stronie 4-tej wczoraiszego numeru „Głosu" wiersz 12 winien brzmieć:

„A dzisiaj... Idę... Krok krokiem się leni".

—** Na cele **Wojewódzkiej Rady Opieki Społecznej** złożyły ofiary dobrowolne w czasie od 1—29. 4. 1922 r. następujace osoby i instytucje:

Albin Przewoski, Starogard	1000 mnk.
Gustaw Freitag, Krag	1000 mk.
Ernst Wichert, Starogard	1000 mk.
Jan Pillar Starogard	1000 mk.
Nagórski, Starogard	1000 mk.
Hermann Nobel, Starogard	1000 mk.
Ignacy Kajut, Pączewo	1000 mk.
Kazimierz Czerwiński, Starogard	1000 mk.
Józef Wiedęman, Starogard	1000 mk.
Baorient, fabr. obuwia Starogard	1000 mk.
B. Gęstwicki, Nowemiasto	1000 mk.
Paweł Czyżewski, Zbewo	1000 mk.
Bank Ludowy, Sępólno	500 mk.
Stanisław Odya, Starogard	1000 mk.
B. Kamiński, Dębierz	500 mk.
Bracia Koszałka, Patuły	500 mk.
T. Wiłiński, Kraieczyn	500 mk.
Teodor Słodowski, Pawełki	500 mk.
Kumowski, Starkowa Huta	500 mk.
Kobusiński, Małe Czyste	500 mk.
Stanisław Parasiński, Bysław	1000 mk.
Stefan Kosecki, Dąbrówka	100 mk.
Władysław Mulczyński, Starogard	1000 mk.
Gothard Seifert, Stargard	5000 mk.
Orlikowski, Starogard	1000 mk.
Ks. prob. Karpiński, Osiek	1000 mk.
Hildebrandt, Certowice	1000 mk.
Jan Bracka, Więcbork	500 mk.
Władysław Madela, Nowe	1000 mk.
Paweł Racki, Okole	1000 mk.
Stanisław Neumann, Rywałd	1000 mk.
Donarski Świecie	1000 mk.
Pow. R. Op. Społecznej Kartuzy	19058 mk.
Jan Pohlmann, Wysoka	1000 mk.
Dr. Zambrzycki, Grudziądz	1000 mk.

Wszystkim ofiarodawcom składamy najserdeczniejsze podziękowanie.

Za Wojewódzką Radę Op. Społ. (—) W. Zapała.

—** **Podwyższenie opłat za patenty akcyzowe.** W związku z uchwałą Rady ministrów, rozszerzającą moc obowiązującą ustawy rosyjskiej o patentach akcyzowych na wyrób i sprzedaż trunków i zapałek, gilz na cały obszar Rzeczypospolitej, zostały podniesione opłaty za patenty akcyzowe. Podniesienie to wynosi zależnie od rodzaju patentu, klasy, miejscowości itd. od 20—25-cio krotnej wysokości opłaty dotychczasowej. Podwyższenie wchodzi w życie z dniem 1 listopada.

—** **Odznaki szkół oficerskich.** Minist. Spraw Wojskowych przyznało jako odznakę poniżej wymienionym Szkołom Oficerskim: Oficerskiej szkole dla podofic. w Bydgoszczy, Oficerskiej szkole piechoty przy szkole podchorąż. w Warszawie, **Oficerskiej szkole jazdy przy Centr. szkole jazdy w Grudziądzu.** Głównej szkole artyl. i inżynierskiej w Warszawie: 1 białą gwiazdę pięcioramienną, metalową, w takimże wieńcu umieszczoną na obu patkach kołnierza, barwy broni dla poszczególnych szkół, 2) monoogram S. O. litera niełączona na naramiennikach bluzy i płaszcza.

—** **Na posiedzeniu Izby Karnej w dniu 9. 10. br. skazano:**

1) Franciszka Łabodę z Topólna pow. świecki wyrokiem z dnia 9 października br. za to, iż dnia 13 czerwca 1921 r. w Rudkach pow. świecki, jako małżonek zawarł nowe małżeństwo przed rozwiązaniem lub unieważnieniem poprzedniego małżeństwa z Martą Apolonją na 6 miesięcy więzienia. Oskarżony wyrok przyjął.

2) Alfonsa Sz. studenta zamieszkałego w Osiu pow. świecki, obecnie w areszcie śledczym od dnia 20. 5. 1922 r. skazała Izba Karna za to, iż w nocy z dnia 18 i 19 maja br. w Osiu włamał się do mieszkania Anny Ziemniak przez okno celem przywłaszczenia sobie cudzych rzeczy ruchomych; kradzież jednak do sktuku nie doszła, ponieważ oskarżonego spłoszył p. Bernard Kitowski — na 6 miesięcy więzienia, utratę praw honorowych przez 1 rok i konfiskatę noży i świdrów.

—** **Pomorskie Towarzystwo Opieki nad Dziećmi** posiada w liczbie swych wychowanków chłopców w wieku lat 14 poduczonych w rzemiosłach, jak w szewstwie, krawiectwie itp. Możemy oddać tych chłopców na dalsze wychowanie zacnym i dobrym majstrom, którzy się zgłoszą do naszego biura z poręczeniem od swoich proboszczów.

Pomorskie Towarzystwo Opieki nad Dziećmi
Toruń, ul. Warszawska 14.

—** **Czy może nieprawnie pobrany do wojska być dezerterem?** Kwestie powyższą rozpatrywały w tych dniach sądy warszawskie. Za pismami stołecznemi podajemy:

Zasadnicze orzeczenie wydał w tych dniach sąd najwyższy wojskowy. Chodziło o ciekawe pytanie prawne, czy bezprawnie wzięty do wojska może popełnić dezercję. Niejaki Krzyżanowski wstąpił w roku 1918 jako 16-letni chłopiec do oddziałów obrony Lwowa. W roku 1919 został ze służby zwolniony. W roku 1920 powołano go pod broń w przypuszczeniu, że rocznik, do którego należał, podlega poborowi wojskowemu. K. poddał się zrazu biernie nałożonemu nań przymusowi, po pewnym jednak czasie opuścił swój oddział służbowy. W następstwie tego wytoczono mu sprawę o dezercję, za którą skazano go na 6 miesięcy więzienia. Skutkiem wniesionego zażalenia nieważności, rozpoznawał tę sprawę ponownie najwyższy sąd wojskowy.

Obrońca Krzyżanowskiego — adw. H. Maryański, zajął stanowisko prawne, że ucieczka z oddziału wojskowego osoby bezprawnie powołanej, nie jest dezercją. Dezercja, jako naruszenie obowiązków służby wojskowej, — nie może zajść wtedy, gdy niema prawnie uzasadnionego obowiązku służby wojskowej. Państwo i państwowy zarząd wojskowy są to instytucje, których akta prawne muszą być legalne. Nielegalny czyn władz państwowych nie może się stać źródłem występku u osoby, niechcącej się poddać nielegalnemu przymusowi.

Najwyższy sąd wojskowy podzielając te zarzuty obrońcy, uchylił wyrok i polecił sądowi I-ej instacji zbadać, czy powołanie pod broń K. było prawnie uzasadnione czy też niesłuszne.

—** **Buława z czasów Sobieskiego.** Jeszcze w r. 1920 zakwestjonowała policja berlińska przy sposobności rewizji u pewnego osobnika buławę, składającą się z dwuch rozerwanych części, a mianowicie ze srebrnej kuli o średnicy 12 cm. z wizerunkiem Jana Sobieskiego oraz napisem „Jan Sobieski, Rex Poloniae" tudzież z rzeźbami na powierzchni obwodu, przedstawiającymi husarję polską, forty z armatami, oraz przypuszczalnie archanioła Gabrjela, unoszącego się nad konnicą polską. Druga część również srebrna, stanowi 40 cm. długą rękojeść buławy i posiada wśród różnych rzeźb, wizerunki niektórych królów polskich. Obecny właściciel buławy twierdzi, że buławę tę kupił w Warszawie u handlarza starożytności, którego adresu i nazwiska nie podał. Policja natomiast utrzymuje, że została ona skradzona. W razie udowodnienia, że buława pochodzi z kradzieży, gotowa jest policja zwrócić ją władzom polskim. Ewentualne dowody własności należy zgłaszać do Konsulatu Generalnego Rzplitej Polskiej w Berlinie, Potsdamerstr. 62.

—** **Przesyłki i listy do Czechosłowacji.** Czechosłowacki zarząd pocztowy ustalił stosunek złotego franka przy obliczaniu opłat za paczki, oraz przy asekuracji za przesyłki, listy i skrzynki z podaną wartością do państw obcych od 1 września 1922 roku — 1 : 8.

Ulgi zatem w stosunku do taryfy obowiązującej w początku r. 1922 wynoszą 46·7 procent, a w stosunku do taryfy, która obowiązywała do 1 września 1922 r. — 20 procent.

„Strzelba i Lasso" znowu od jutra, piątku pokazuje się **na ekranie kina „Apollo".** II serja tego wielkiego amerykańskiego dzieła filmowego, niemniej od I-szej fascynuje widzów pięknością obrazów jak sprężystością działania. Dyrekcja postanowiła w piątek tylko sprowadzić ten film na ekran, by dać najszerszym sferom możność, oglądnia wszystkich serji, gdyż przy I-ej z powodu wielkiego natłoku wielka część wielbicieli „Edie'go Pola", który jest bohaterem tej sztuki nie mogła niestety oglądać filmu i została w ten sposób bardzo zawiedzioną.

Ruch towarzystw.

Walne Zgromadzenie członków Stowarzyszenia budowy domów urzędniczych **Sp. z. z. o odp. w Grudziądzu odbędzie się w sobotę, dnia 28 października br. o godzinie 7 i pół wie**czorem na sali hotelu pod „Złotym Lwem" ul. 3-go maja, na które się wszystkich członków zaprasza. Porządek obrad: 1. Podwyższenie komornego, 2. Wybór członków Rady Nadzorczej, 3. Wolne głosy. Przewodniczący.

Z Pomorza.

—** **SIERAKOWICE. (Przejechanie staruszki przez pociąg.)** W niedzielę przejechaną została w południe przez pociąg w pobliżu Sierakowic około 70-letnia kobiecina Perlikowska. Staruszka szła torem kolejowym, a ponieważ cośkolwiek nie dosłyszała, więc też nie zauważyła nadchodzącego z tyłu pociągu, który najechał ją na skręcie, w miejscu, gdzie już raz poprzednio przejechany został jeden kolejarz, idący także po torze kolejowym. Pociąg powaliwszy staruszkę, odciął jej jedynie nogę, ale wlókł ją kilkanaście metrów, tak że świadkowie wypadku stwierdzić zdolali jedynie śmierć nieszczęśliwej.

Z całej Polski.

—** **BYDGOSZCZ. (Kradzieże.)** Dnia 9 bm. policja aresztowała 13-letnią dziewczynkę Jozeę i 10-letniego chłopca Bronisława Gradzielewskich zamieszkałych przy ul. Mazowieckiej za kradzież zegarka złotego wartości 80 000 marek p. Porzyńskiej, zamieszkałej w tym samym domu. — Dnia 8 bm. urzędnik Policji Państwowej przytrzymał pewnego osobnika, niosącego w worku około 100 funtów cukru. W toku dochodzeń przyznał się, że jest uczniem piekarskim i cukier ten skradł swemu mistrzowi p. Uleńskiemu zamieszkałemu przy ul. Śniadeckich.

—** **POZNAŃ. (Zlikwidowane majątki niemieckie).** Komitet likwidacyjny zakwalifikował do likwidacji majątek ziemski Kawęczyn z folwarkiem Stara Grobia i Wygoda w pow. inwrocławskim, obszaru 696 ha, własność Waltera v. Schenck. Majątek ziemski Wielka Kłodnia w pow. tucholskim, obszaru 328 ha podlegający likwidacji, nabyła p. Ludwika Rudowska z Płockiego od p. Heinricha Schweinitz. Kontrakt kupna został przez Komitet Likwidacyjny już zatwierdzony.

Wielka kradzież). W poniedziałek w godzinach popołudniowych, między 4 a 6 dokonano w mieszkaniu p. M. K. przy placu Nowomiejskim nr. 6a, parter, znacznej kradzieży z włamaniem. Niewykryci dotąd sprawcy wybili szybę w drzwiach wchodowych i zabrali z mieszkania kilka set marek w złocie, dwa duże damskie łańcuchy złote, złoty zegarek w kształcie muszli z literami M. K., znaczną ilość drobniejszej biżuterji, srebrny męski zegarek firmy „Longines", nową bieliznę damską, nakrycie na pościel i kilka tysięcy marek niemieckich. Z mieszkania sublokatorki zrabowano 100 000 marek gotówką, bronzowego lisa, ubranie i bieliznę damską. Zrabowane przedmioty wynieśli sprawcy w 3 wielkich kufrach. Policja śledcza wszczęła energiczny pościg za złoczyńcami. Ostrzega się publiczność przed nabywaniem wyżej wymienionych, zrabowanych przedmiotów.

—** INOWROCŁAW. **(Jak się bawić, to . . .)** „Dzien. Kuj." donosi: zasady tej trzymał się pewien tutejszy obywatel znany z częstego pobytu pod dobrą datą. W nocy z ubiegłej niedzieli na poniedziałek los zdradliwy zagnał naszego bohatera do pewnego lokalu i tu „znalazł" się w towarzystwie dwóch pań i dwóch panów. Bohater nasz poczuł do owych dam niewytłumaczony jakiś pociąg i by nabyć potrzebnej odwagi „telefonował" bardzo często i — mimo marsowych spojrzeń sąsiadów — zbyt energicznie kropił się do ich bogiń. Niewinny ten flircik tak zirytował „dwóch panów", że w bardzo dobitny sposób kijami „odczepili" naszego bohatera od zacnego towarzystwa. By się za pracę tę wynagrodzić, zabrali gentlemeni ci naszemu telefoniście portfel z zawartością pół miljona marek i pożegnali się z nim po angielsku. Po tradycyjnej drzemce doniósł wywłaszczony o okropnych swych przygodach policji, lecz nazwisk znajomych swych nie mógł podać. Żałował tylko swego pół miljona, bo przeznaczony był na „Tydzień Wielkopolski". Niestety zapomniał go kwestarkom wręczyć. Biedak! — Jak nam policja tutejsza donosi ujęła ona dwie panienki w sprawę tę wmieszane. Po „kawalerach" brak śladu. Wątpimy bardzo, by przeznaczona na „Tydzień Wielkopolski" suma się znalazła.

—** **ŁÓDŹ. (Konsekracja katedry).** W dniu 15 października odbędzie się w Łodzi konsekracja nowo-kreowanej katedry św. Stanisława Kostki, w której wezmą udział Jego Eminencja ks. kardynał Kakowski, Jego Ekscelencja ks. biskup Zdzitowiecki oraz duchowieństwo djecezjalne z biskupem łódzkim ks. Tymienieckim na czele.

Sensacyjny proces przewodniczącego Rady Miejskiej w Łodzi i kandydata na posła z ramienia P. P. S. Rapalskiego oskarżonego przez Naczelnika Urzędu Sanitarno-Obyczajowego dr. Stanisławskiego o oszczerstwo w druku, zakończył się onegdaj uwolnieniem Rapalskiego od winy. Oskarżony Rapalski w tygodniku „Łodzianin" zarzucał dr. Stanisławskiemu, że ten jako szef urzędu sanitarnego nie przyczyniał się do walki z nierządem, lecz przeciwnie przez swe szykany uniemożliwiał upadłym dziewczętom przejście na drogę poprawy. Przesłuchani świadkowie stwierdzili prawdziwość zarzutów oskarżonego Rapalskiego.

—** **WARSZAWA. (Śmierć pod pociągiem).** W ubiegłą niedzielę około godziny 6 przechodził przez plant kolejowy przy ulicy Stalowej sekretarz 3 brygady urzędu śledczego Władysław Mieczkowski lat 48 (Piękna nr. 48) i dostał się pod przejeżdżający pociąg kolei obwodowej. Koła obcięły mu rękę do samego ramienia. Po wypadku Mieczkowski leżał dłuższy czas na ziemi, zanim kolejarz jakiś go znalazł. Powiedział jeszcze kim jest i został odwieziony do szpitala Przemienienia Pańskiego w Pradze, gdzie zmarł po dwuch godzinach z upływu krwi, gdyż przez cały ten czas telefonowano po chirurga, jednak nigdzie nie można go było znaleść.

Śmiertelny wypadek przy budowie radjo. Przy budowie radjo-telegrafu za Powązkami, na forcie Bema, zanotowano już cały szereg wypadków, które przeważnie kończą się śmiercią. Przed trzema dniami spadł znów z wysokości budującej się wieży robotnik. Piotr Jędrzejewski i potłukł się śmiertelnie. Odwieziony do szpitala Dzieciątka Jezus, Jędrzejewski zmarł.

—** **WILNO. (Zjazd inżynierów kolejowych).** W niedzielę, dnia 8 bm. zostały zakończone obrady 11 Wszechpolskiego Zjazdu Inżynierów Kolejowych. Zjazd wysłuchał referatów inż. Landsberga o „Deficytach na kolejach polskich i środkach zaradczych celem ich usunięcia" i inż. Felsza o „Ilościowych normach personelu kolejowego".

Przyjęto rezolucję, w której wyrażono życzenie, aby Ministerstwo Kolei Żelaznych przy opracowaniu projektu uposażenia uwzględniało w możliwie dużym stopniu ich kwalifikacje naukowe i fachowe. Po zakończeniu zjazdu uczestnicy udali się na objazd linji kolejowej budujących się mostów na Horyniu i Prypeci.

List do Redakcji.

Szanowny Panie Redaktorze!

Najuprzejmiej proszę o umieszczenie w swojem poczytecznem piśmie następujących kilka słów:

Ponieważ chodzą pogłoski, że „bawię się w politykę" i urzadzam zebranie w swojej szkole **(im. St. Jachowicza)**, oznajmiam, że mniemanie to jest mylne. Co do mojej osoby, staram się dobrze spełniać obowiązki, jakie mam względem mojej Ojczyzny, ale na propagandę dla tej lub owej partji i wiecowanie — nie mam czasu, ani prawa.

Właścicielka i przełożona pryw. szkoły im. St. Jachowicza.

Nowości wydawnicze.

⊙ **Sensacja przedwyborcza.** Mapa wyborcza Rzeczypospolitej Polskiej (Wydawnictwo Księgarni Polskiej B. Połonieckiego we Lwowie) z oznaczeniem okręgów wyborczych do sejmu i senatu. W imponująco krótkim czasie wzorowo wykonana ta mapa przedstawia każdy okręg wyborczy w innej barwie podaje siedziby komisji okręgowych itd., zawiera kalendarz wyborczy, podaje ilość mandatów etc.

Każdy kto stoi blisko prac wyborczych, kto tylko interesuje się wyborami, mapę tę z największą powita radością. Cena 1200 marek polskich.

Sprawy społeczno-gospodarcze.

KOMUNIKACJA.

— **O polską flotę handlową.** Ministerjum przemysłu i handlu opracowało projekt ustawy o popieraniu polskiej floty handlowej. Projekt przewiduje finansową pomoc państwa dla towarzystw żeglugowych i przedsiębiorstw budowy okrętów, która ma się wyrażać w długoterminowych kredytach i bezzwrotnych subwencjach, Wysokość tych kredytów i subwencji ma być ustalona w porozumieniu ministerjum przemysłu i handlu z min. skarbu.

— **Warszawa—Konstantynopol powietrzem.** Ministerjum poczt i telegrafów kounikuje: Z dniem 5 października br. podjęto pocztową komunikację lotniczą między Warszawą a Konstantynopolem.

CŁO.

— **Clenie serów zagranicznych.** Poznańska Izba Przemysłowo-handlowa komunikuje: Ministerstwo skarbu wyjaśnia, że według punktu 1 pozycji 35 taryfy celnej podlegają ocleniu sery wykwintne jak Brie, Camembert i inne, które celem zacnhowania formy, smaku lub zapachu nadchodzą w specjalnych drobnych opakowaniach i razem z tem opakowaniem przechodzą do spożywców. Według zaś p. 2 poz. 35 podlegają ocleniu wszystkie sery, nadchodzące w opakowaniach hurtowych i przychodzące do spożywców w drobnych, wydzielonych od masy częściach. Do tych należą: rokier, szwajcarski i inne. Zatem cło od tych serów wynosi obecnie 400 marek od 100 kg.

— **O podnoszenie stawek podatków bezpośrednich.** Na konferencji w Ministerstwie Skarbu powzięto rezolucję, iż rząd musi uzyskać od Sejmu upoważnienie podnoszenia stawek podatków bezpośrednich i opłat drogą rozporządzeń Rady Ministrów — analogicznie do upoważnienia jakie już uzyskał w dziedzinie podatków pośrednich.

PRACA.

— **W sprawie urlopów robotniczych** inspektorat pracy w Łodzi zaprojektował, aby robotnicy, którym do dnia 23 grudnia włącznie ukończy się roczny okres pracy względnie 15 grudnia 3-letni, skorzystali w roku bieżącym z ośm względnie pietnasto dniowego urlopu, na co zgodzili się tak pracodawcy jak i pracobiorcy.

Zagranica.

— **Handel na Ukrainie.** Z pogranicza donoszą, iż w ostatnich czasach do Kamieńca i Płoskirowa, oraz innych miast Ukrainy nadchodzą partje produktów żywnościowych z Odesy. Kupcy odescy przywożą przeważnie sól i owoce. Wzamian za nie wywożą cukier, który częściowo jest pochodzenia polskiego. Cena za 400-gramowy funt cukru w Kamieńcu dochodzi do 3 800 000 rubli sowieckich. Przy tranzakcjach hurtowych cukier dostać można po 132 miljony za pud. (16 kilogramów).

— **Maszyny rolnicze i motory wolne od cła wwozowego na Ukrainie.** Ukraińska Rada komisarzy ludowych w celu odbudowy gospodarstw rolnych, zwolniła od cła maszyny rolnicze i motory, wwożone na Ukrainę. Oczekiwane jest przybycie w niedługim czasie większej partji traktorów amerykańskich.

Drukarnia Pomorska Tow. Akc. Grudziądz.
Za redakcję: Izydor Średzki

Do Czytelników „Głosu Pomorskiego"

Już prawie wszyscy czytelnicy „Głosu Pomorskiego" przekonali się, czy to będąc osobiście w naszym składzie, czy też po otrzymaniu zamówionych u nas towarów pocztą, że „**Warszawska Spółka Manufakturowa" jest najtańszym źródłem zakupu towarów bławatniczych,** o czem zresztą świadczą także tysiące listów, przybywających do nas ze wszystkich niemal stron Rzeczypospolitej od klijentów naszych, którzy składają się ze wszystkich warstw ludności, jak: generałowie, inżynierowie, obywatele ziemscy, adwokaci, lekarze, konsumy, kółka rolnicze, duchowieństwo, szpitale i t. p.

Zamawiający u nas towary zostaje naszym stałym klijentem, o czem świadczą częste zamówienia.

Dlaczego posiadamy najlepszy i najtańszy towar? Odpowiedź bardzo prosta. Stale mamy wielkie zapasy towarów na składzie, **kupujemy bezpośrednio z fabryk większe partje i dewizą naszą jest duży obrót - dobry towar - mały zysk.** — Chcąc dać nadal możność naszym klijentom zamówienia towarów na nadchodzący

Sezon jesienny i zimowy

podajemy niżej cennik towarów, które wysyłamy po starych cenach.

Dział ubraniowy (męski).

Materjał (czysta wełna) pełnej szerokości, najnowszy, elegancki w dobrym gatunku, bardzo trwały i efektowny w kolorach: granatowym, czarnym, marengo, bronzowym, zielonym i wiśniowym, w drobniutkie kraciczki, paski lub gładki, o wyrobie jedwabno-miękkim niezbędny dla wszystkich pragnących zaopatrzyć się w eleganckie ubranie na **jesień i zimę.** Cena za 3 metry gat. „A" 14.900, gat. „B" 16.500 i najwyższy gatunek „C" mkp. 23.500, (gatunek „C" sprzedawany jest wszędzie po mkp. 9.000 za metr.) gatunek „D" 27.500 za 3 metry (gatunek „D" sprzedawany jest wszędzie po 12.000 za metr)

Podszewki i dodatki do ubrań.

Do każdego odcinka ubraniowego dodajemy na żądanie PP. Klientów pełny komplet podszewki pod marynarkę, kamizelkę i spodnie, do rękawów i kieszeni. Gat. „A" 6 000, gat. „B" 7.500 i gat. „C" mkp. 9 400 mk.

Kupony na spodnie czysto-wełniane, czarne tło w białe paseczki do ubrań wizytowych po mk. 7.000. 9600, i przedwojennej jakości czysto-kamgarnowy po mkp 15 200 i 17 800 Dodatki do spodni po mkp 1 800 i 2 500

Polecamy na czarne lub granatowe ubrania Bostony po starych cenach:

Boston A mkp. 5 800 za metr	Boston D mkp 11.000 za metr
„ B „ 7.500 „ „	„ E „ 14 000 „ „ (angielski)
„ C „ 8.800 „ „	„ F „ 17.500 „ „

Materjał, nadający się specjalnie na pokrycie futer, bekiesz, tużurków i t. p. w kolorach: czarnym, marengo popielatym lub granatowym. Gat. A. mkp. 7 800, gat. B 9 600, gat. C 14 500 gat. D mkp. 18.000 za metr

Materjał grubszy specjalny na palta męskie lub damskie, jesienne lub zimowe „Velour" we wszystkich kolorach, po lewej stronie kraty zastępują podszewkę, gat. A mk. 8.500, gat. B 10.500, gat. C 12.200, i gat. D mk. 16.000 mkp. za metr.

Polecamy materjał pluszowy w prążki na spodnie kurtki różne kolory po 3.800 mkp za metr

Materjały damskie.

Materjał „**MODERN**" (czysto-wełniany), nadający się na suknie we wszystkich najmodniejszych kolorach (szerok. 110 cm.) po Mk. 4800— za metr, wyższego gatunku „SZYK Nr. 100" przedwojenny materjał ten polecamy na eleganckie, szykowne suknie teatralne, wizytowe i t. p po Mk. 6500 metr.

Szewioty damskie najlepszego wyrobu pierwszorzędnych fabryk zastępujące w zupełności angielskie materjały podwójnej szerokości we wszystkich kolorach po Mk. 2900— wyższego gatunku 3200.— metr.

Nowość sezonu!!

W nadchodzącym sezonie bardzo modne będą płaszcze damskie z pluszu lub materjału zamszu, wobec czego przygotowaliśmy większy zapas takowych.

Angielski oryginalny plusz deseń lub gładki, bardzo efektowny i trwały na dziesiątki lat, szerokości 130 cm. po Mk. 24500.— za metr (sprzedawany wszędzie w Warszawie po Mk. 35000.—) Na płaszcz potrzeba 3 m.

Zamsze na damskie jesionki lub płaszcze zimowe we wszystkich najmodniejszych kolorach. Gat. A mk. 11500.— gat. B 13000.— i gat. C 16200.— za metr. Na płaszcz potrzeba od 2 i pół do 3 metrów.

Posiadamy również damskie materjały — gabardina zagraniczna we wszystkich kolorach, specjalnie na kostjumy po Mk. 9000.— za metr (na kostjum potrzeba 3 i pół metra).

Sztuczki na spódniczki gładkie, w kraciczki lub paski po Mk. 4800.—
„ „ bluzki „ „ 3500.—
„ „ „ z kaukaskiego jedwabiu „ „ 5800.—

Dział płócien.

Madepolamy białe francuskie pełnej szerokości po Mk. 1500.— i 1700.— za metr.
Płótno białe na bieliznę podszewki itp. sztuczka 17 m. po Mk. 26500.—, 28500.— i 31000.—
Flanele francuskie we wszystkich kolorach po 1300 i 1700 Mk. za metr.
Płócienka białe w paski na ubranka dziecinne, bieliznę, fartuszki itp. po Mk. 1300.—
Zagraniczne zefiry na koszule po Mk. 1400—, 1600.— i 1800.— za metr.
Ręczniki białe, wyrób gładki lub waflowy, bardzo trwałe w praniu po Mk 1200.— i 1500.— za sztukę.
Obrusy białe, wysokiego gatunku na 6 osób po 5500 Mk., kolorowe w śliczne desenie po 7500 i 9000 Mk.
Baje we wszystkich kolorach podwójnej szerokości na sukno, szlafroki po 2400 Mk. za metr.

Prześcieradła białe gotowe (2 m) szerok. największej ze specjalnego płótna prześcieradłowego po 5500 Mk. i lepszy gatunek Mk. 6200.— Specjalne czerwone płótna „Tyk" na wsypy najlepsz. gat. gwarant. nie przepuszcza pierzy po mk. 1800.— i 2000.— za metr. — Chusteczki do nosa męskie webowe oryg. szwajcarskie po Mk. 5800.— za tuzin, damskie białe i kolorowe po Mk. 5000 za tuzin.

Kołdry, kapy i chustki.

Kołdry t. zw. pluszowe o pohładzie czystej wełny deseniowe lekkie, puszyste i ciepłe, o kolorach praktycznych, nie podlegających zbrudzeniu, b. praktyczne. Z powodu swych kolorów i deseni są ozdobą sypialni. Cena za sztukę Mk. 18500.— para 36000.—

Takie same ciemne bez deseni po Mk. 10000 i 12000 za sztukę.

Kapy na łóżka pikowe, śliczne desenie i kolory, cena za sztukę Mk. 9000.—

Kołdry watowane bardzo dobre, pokryte satyną na pierwszorzędnej wacie po Mk. 25000.— i 28000.— sztuka.

Chustki 165 cm. × 165 cm. w najmodniejsze kraty po Mk. 3500. Czysto wełniane po Mk. 8000 i 10000. — Chustki „Polonja" duże zimowe, puszyste, ciepłe, lekkie w śliczne desenie. Z powodu dużego zapasu takowych na składzie sprzedajemy po Mk. 15500 za sztukę, wyższego gatunku 18000 Mk. i 21000. Chustki szalowe kaszmirowe po Mk. 4500 we wszystkich kolorach

Własny wyrób bielizny.

Przy naszym składzie posiadamy pracownię bielizny, która wyróżnia się efektownem wykończeniem pierwszorzędnym materjałem i fasonem wiedeńskim.

Koszule zefirowe męskie dzienne z mank. i kołnierzykami, kol. białe i w paseczki 5500, ze zagr. zefiru po Mk. 6000

Nasze koszule w sklepach sprzedawane są po Mk. 8000 i 9000.

Koszule nocne z dobrego medapolamu po Mk. 5500 i 6000.

Kalesony męskie z żyrardowskiej dymki wszystkich rozmiarów po Mk 4500, w gatunku wyższym po Mk. 5200

Koszule damskie dzienne i nocne zagraniczne z koronkami i wstawkami po Mk. 3800.

Skarpetki męskie wysokiego gatunku, nadzwyczaj trwałe, czarne i kolorowe po Mk. 7500, 9000 i 12000 tuzin, zimowe w dobrym gatunku po mk. 10000 i 14000 tuzin.

Pończochy damskie we wszystkich kolorach po Mk. 10000 i 14000 za tuzin, grubsze na zimę po Mk 15000 za tuzin. **Reformy** damskie flanelowe po 2500 Mk., reformy damskie czysto wełniane po 10000 mk.

Halki flanelowe po 4500 Mk.

Za przesyłkę i opakowanie dolicza się Mk. 1000.— Zamówienia wysyłamy natychmiast (nawet bez zadatku)

UWAGA! Nasza gwarancja: Za nieodpowiedni towar zwracamy pieniądze lub zamieniamy na inny w przeciągu 14 dni.

Zamówienia prosimy adresować:

Do Warszawskiej Spółki Manufakturowej, Warszawa A. Jasna 18—20.

(Tel. 243—80 i 171—28).

Przyjeżdżających do Warszawy prosimy uprzejmie o łaskawe odwiedzenie naszego składu i osobiste przekonanie się co do gatunku towarów i cen.

Z powodu braku miejsca podajemy tylko kilka listów naszych Klijentów dla scharakteryzowania treści takowych:

1) Uprzejmie dziękuję za przysłany zamówiony przezemnie towar, z którego jestem w zupełności zadowolony, proszę o przysłanie...

GENERAŁ MILEWSKI, Poznań.

2) Z przesyłki na dzień 14 czerwca b. r. z płaszczy i materji 3½ m. jestem bardzo zadowolony i poleciłem moim znajomym gorąco jako solidną i rzetelną firmę. Dzisiaj proszę dla mnie wysłać za zaliczką 3 i pół metra takiej samej materji.

JÓZEF KARPISZEK, w Bydgoszczu, p. Tysienica.

3) Proszę o przysłanie mi jednego płaszcza nieprzemakalnego w kolorze ustnie z 28 b. m. z Panem umówionym...

JUNG, gen. pp. D ca 15 D. p. Bydgoszcz.

4) Czwarty obstalunek mój otrzymałem, za który serdecznie dziękuję, a teraz proszę o wysłanie mi niżej wskazanych rzeczy, a mianowicie...

J. BIGOS, st. Rejowiec P. K. P.

5) W dowód, że jestem zupełnie zadowolony z przesłanego towaru, zamawiam niniejszym...

Ksiądz ALEKSANDER OSŁECKI
Jastrząbka Nowa, p. Lisiagóra ad Tarnów.

6) Racz Pan wybaczyć, że natychmiast nie podziękowałem za otrzymany towar — ale spóźnienie owe da się wytłumaczyć moim pobytem na wsi. Z towaru jestem naprawdę zadowolony i wielu moich kolegów wyraziło chęć przesłania Sz. Panu zamówienia i na podobny towar, co mam nadzieję powinno nastąpić wkrótce. Pozatem proszę Szan. Pana o przysłanie mi...

TEOFIL ŻURKA, Strzemieszyce (Zagł. Dąbr.).

UWAGA: Kto tylko raz już kupuje lub zamawia towar, zostaje naszym stałym klijentem, gdyż przy wykonaniu zamówień dokładamy wszelkich starań, aby zupełnie zadowolnić swoich Sz. Odbiorców

Kooperatywom, Kółkom Rolniczym i Stowarzyszeniom specjalne warunki!!